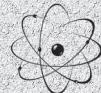

СТВОРЕННЯ ПРОЕКТІВ У СИСТЕМІ ВИХОВНОЇ РОБОТИ

Наука –
школі

Сучасний етап розвитку національної системи освіти та виховання характеризується поширенням інноваційних процесів. Навчально-виховна практика потребує технологій, які б сприяли створенню умов для саморозвитку та самореалізації особистості, забезпеченю щастя й радості дитинства, формуванню особистісної конкурентоздатності. Проектна діяльність, що необхідна супільству майбутнього і сьогодення, виробляється в процесі виконання урочних та позаурочних проектів.

У статті автор розкриває основні положення щодо реалізації виховних проектів у позаурочний час, а також подає розробку інноваційного проекту „Упровадження проектних технологій у навчально-виховний процес ліцею”.

Ключові слова: педагогічні технології, проектна діяльність, урочні та позаурочні проекти, виховна робота.

Виконання учнівських проектів – це складна самостійна діяльність учнів під керівництвом педагогів. Педагог під час реалізації проекту перетворюється із носія готових знань в організатора пізнавальної, дослідницької діяльності своїх учнів. Змінюючи психологічний клімат в органах самоврядування у школі, ми передорієнтуємо свою виховну роботу та роботу учнів на різноманітні види самостійної діяльності учнів, на пріоритет діяльності дослідницького, пошукового, творчого характеру.

Вимоги до організації проектної діяльності в позаурочний час:

- наявність значущої в дослідницькому, творчому плані проблеми (завдання), що потребує інтегрованих знань, до-

слідницького пошуку для її розв'язання (наприклад, дослідження демографічної проблеми в різних регіонах світу; проблема впливу кислотних дощів на докілля тощо);

- практична, теоретична, пізнавальна значущість передбачуваних результатів (наприклад, доповідь у відповідні служби про демографічний стан певного регіону, фактори, що впливають на цей стан, тенденції, що простежуються в розвитку);

**Юлія
Гнатюк**

Заступник директора з навчально-виховної роботи, вчитель світової літератури Тернопільського технічного ліцею

- самостійна (індивідуальна, парна, групова) діяльність учнів;
- структурування змістової частини проекту (із зазначенням поетапних результатів);
- використання дослідницьких методів: визначення проблеми досліджуваних завдань, що випливають з неї, висування гіпотези їх розв'язання, обговорення методів дослідження, оформлення кінцевих результатів, аналіз отриманих даних, підбиття підсумків, коригування, висновки.

Для того, щоб залигти ліцеїстів до проектної позаурочкої діяльності, педагогу як керівнику проектів необхідно знати:

- найважливішою умовою участі дітей у виконанні проекту є їх зацікавленість та високий ступінь інтересу;
- значну, майже вирішальну роль відіграє тематика проекту, яка повинна обиратися самими дітьми;

Таблиця 1

Класифікація проектів

Ознака	Типи проектів
За методом чи видом діяльності, домінуючим в проекті	Дослідницькі, творчі, пригодницькі, рольово-ігрові, практико-орієнтовні, інформаційні
За видом координації проекту	Безпосередній (гнучкий, жорсткий), прихований (неявний, імітуючий)
За характером контактів	Внутрішній (локальний), регіональний, міжнародний
За кількістю учасників	Персональний, парний, груповий
За часом проведення	Короткостроковий, довгостроковий, епізодичний
За змістовним аспектом проекту	Літературні, природничо-наукові, екологічні, мовні (лінгвістичні), культурологічні (країнознавчі), рольово-ігрові, спортивні, географічні, історичні, музичні

- свою роль у проектній діяльності учні вирішують самостійно, без наполягання вчителя;
- кожен учасник проекту повинен чітко знати значущість, корисність та доцільність виконаної роботи;
- розподіл дітей на проектні групи та планове виконання завдань повинно проходити на добровільних засадах, без стороннього натиску дорослих тощо.

Тематика позаурочних проектів може бути різноманітною, виходячи з проблем і потреб конкретного контингенту учнів.

Темою позаурочних проектів можуть стати:

- ліцей (його історія, минуле та майбутнє, комфортні умови для навчання, оформлення кабінетів, музеїв тощо);
- ліцейський двір;
- ліцейська форма, ліцейська газета, інформаційний центр (прес-центр) тощо;
- обов'язки ліцеїста, пам'ятки активу, ліцейське законодавство;
- мої батьки, мій родовід, моя країна, моя родина;
- проблеми спілкування, дружби, кохання, взаємовідносин між однолітками;
- світ навколо мене (хто я, я та дрослі, я та вчителі, я та мої друзі);
- екологічні проблеми міста, району, країни;
- народознавство, звичаї та традиції українського народу, народні ремесла та промисли.

Розвиток пізнавальних інтересів, творчих навичок, уміння самостійно здобувати знання є метою застосування проектних технологій. Що може бути кращим для становлення особистості, ніж відчуття власної значущості та успіху від результатів своєї діяльності. Таким чином, викорис-

тання проектних технологій у виховній роботі створює умови для все-бічного розвитку особистості в процесі організації творчої діяльності.

Проектна діяльність дозволяє нашим ліцеїстам:

- вивчати не тільки засоби, але й способи конкретної діяльності;
- розвивати пізнавальні навички учнів та вміння самостійно конструювати свої знання;
- розвивати критичне та творче мислення;
- розвивати вміння орієнтуватися в інформаційному просторі;
- організувати змістовне

проведення позаурочного часу;

- усвідомлювати, де та яким чином вона може бути використана на практиці.

Отже, час особистісно-орієнтованих технологій, а зокрема проектних технологій, прийшов, і вміння використовувати цей метод – це показник високої кваліфікації та прогресивної діяльності педагогів, спрямованості на творчий розвиток учнів та учнівського самоврядування і підготовку їх до дорослого життя в суспільстві.

Вміння використовувати проектні технології – це показник високої кваліфікації та прогресивної діяльності педагогів

ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЕКТ „Упровадження проектних технологій у навчально-виховний процес ліцею”

Мета проекту:

1. Розробити та експериментально перевірити засоби впливу проектної технології навчання та виховання на рівень підготовки особистості до реального життя;
2. З'ясувати основні тенденції розвитку учня в умовах упровадження проектної системи в навчанні та вихованні;
3. Зменшити перенавантаження учнів фактологічним матеріалом, зробити наголос на форми роботи, орієнтовані на самостійне здобутті знань, з метою формування адаптованої особистості;
4. Розробка технологій проектування з метою створення повноцінного освітнього простору для навчання, виховання та розвитку учнів, удосконалення навчально-виховного процесу;
5. Підвищення ефективності навчально-виховного процесу за рахунок застосування інноваційних педагогічних технологій;
6. Зібрати та систематизувати науково-методичний матеріал про метод проектів як технологію виховної роботи;
7. Ознайомитись із досвідом колег, які застосовують дану технологію;

ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЕКТ „Упровадження проектних технологій у навчально-виховний процес ліцею”

ЗАДАЧІ ПРОЕКТУ:

1. Забезпечення професійної самореалізації педагогічних працівників та піднесення соціального статусу педагога;
2. Забезпечення запитів обдарованих дітей на засадах профільного навчання;
3. Застосування інноваційних управлінських технологій із метою оптимізації управління закладом освіти;
4. Формування творчої та духовно багатої особистості, враховуючи її потреби, інтереси, здібності та бажання;
5. Розширення міжнародного співробітництва закладу, налагодження багатосторонніх зв'язків у реалізації міжнародних проектів.

АКТУАЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТУ:

Педагоги ліцею визначили 7 ключових компетенцій для молодих європейців і працюють над їх формуванням:

1. *Співпраця* – бути готовим до співпраці та роботі у команді;
2. *Адаптація* – бути готовим застосувати інформаційні технології;
3. *Самонавчання* – бути готовим до розв'язання проблем;
4. *Комуникація* – бути готовим вислухати та взяти до уваги досвід інших людей;
5. *Пошук* – уміти шукати нові ідеї та їх розв'язання;
6. *Навчання* – надання можливості отримати знання;
7. *Мислення* – бачити зв'язок сучасного з майбутнім, знайти вихід із проблеми.

ОЧІКУВАННІ РЕЗУЛЬТАТИ:

- особистість ліцеїста здатна розвиватись як цілісна інтегрована система в цілісному інтегрованому педагогічному процесі за умов інтеграції взаємопов'язаних компонентів – таку можливість надають проектні технології;
- системний підхід у проектній діяльності дозволяє об'єднатись усім суб'єктам виховання та навчання й максимально сприяє підвищенню педагогічного впливу на учня;
- проектні технології дозволяють із меншими витратами сил та часу забезпечити новий режим життєдіяльності освітнього закладу;
- системний підхід у проектній діяльності дозволяє здійснити моделювання та створення умов для самореалізації та самоствердження особистості всіх суб'єктів освітнього процесу (реалізація моделі учня, випускника, учителя);
- проектні технології формують образ та імідж конкретного навчального закладу;
- формується особистість, здатна до самовизначення та самореалізації;
- виховна система через проектні технології значно поширює вплив на особистість.

РЕСУРСНА БАЗА ПРОЕКТУ:

- *людські ресурси*: колектив Тернопільського технічного ліцею, Тернопільської міської ради, ВАТ „Ватра”, ТНТУ ім. І. Пулюя.
- *фінансові*: фінансування закладу з державного та місцевого бюджету, спонсорські кошти;
- *інформаційні*: сайти; фахові освітянські видання; методичні рекомендації МОНУ, ГУОН, УОН.

8. Апробувати, адаптувати метод проектів до специфіки виховної роботи;
9. Узагальнити власний досвід застосування даної технології.

Терміни реалізації проекту: 2013-2017 рр.

Короткий зміст та структура інноваційного проекту:

1. „*Культура ліцею*” (визначення типу організаційної культури закладу та стратегії діяльності).

2. „*Принципи проектної діяльності*” (розробка принципів проектної діяльності):

- принцип випереджального лідерства („на півкроку вперед”);
- принцип системності („зміст залежить від системи”);
- принцип ефективності („відповідне не завжди найкраще”);
- принцип відповідальності („беру на себе”);
- принцип реалізму („потребні життєві компетенції”);
- принцип ієархічної організації („керуючи, не заважаю”);
- принцип оптимальності („необхідно, тому потрібно”);
- принцип співробітництва („переміг – переміг”);
- принцип орієнтації на майбутнє („навіщо, а не чому”);
- Принцип результату („що залишилось?”).

3. „Навчальний проект” (розробка технології роботи над навчальними проектами).

4. „Виховний проект” (розробка технології роботи над виховними проектами).

Основні результати впровадження проекту в практику роботи:

1. Зростання рівня готовності учасників навчально-виховного процесу для роботи з проектними технологіями;
2. Підвищення рівня професійної підготовки педагогів;
3. Зростання зацікавленості учнів, батьків, педагогів у впровадженні проектних технологій;
4. Підвищення рівня результативності учнів;
5. Зняття перенавантаження з учня.

Пропозиції щодо розповсюдження інноваційного досвіду: місцеві та регіональні ЗМІ, фахові освітнянські видання, педагогічні сайти, методичні фестивалі, педагогічні конкурси.

ЦІЛЬОВИЙ ПРОЕКТ „ПРЕВЕНТИВНИЙ ВСЕОБУЧ”

Мета проекту: забезпечення постійної відповідальної поведінки, сформованості імунітету до негативних впливів соціального середовища.

Учасники проекту: учнівський та педагогічний колективи ТТЛ.

Тривалість проекту: 2013 – 2014 н.р.

ЦІЛЬОВИЙ ПРОЕКТ „ПРЕВЕНТИВНИЙ ВСЕОБУЧ”

I. СМISЛОВА ЧАСТИНА

Завдання:

- формування правової свідомості;
- формування почуттів, що регулюють поведінку законності обраної мети, правомірності шляхів її реалізації; справедливості, активної протидії порушникам законів нашої країни;
- підвищення правової культури;
- попередження асоціальних проявів серед учнів, профілактика вживання наркогенних речовин;
- профілактика дитячої безоглядності;
- просвітницька робота щодо запобігання противправній поведінці, шкідливим звичкам, захворюванням та хворобам;
- правильне статеве виховання.

Базові ідеї:

*Мораль і право, право та закон –
Рушійні сили для життя людини,
Знання яких надає нам вірний тон
І розвиток держави – України.
Регулювати світ людських стосунків,
Впровадити державницький прогрес, –
Все в правознавстві міститься в рахунку,
Розумно й чесно твориться прогрес.*

Педагогічні ідеї:

„Людину можна спрямувати, але не виправити, людина виправляється лише сама” (В.Ф. Одоєвський).

Обґрунтування:

Превентивне виховання – це система підготовчих та профілактичних дій педагога, спрямованих на запобігання формування в учнів негативних звичок, рис характеру, проявам асоціальної поведінки підлітків та організацію належного догляду за діяльністю школярів. Це організований освітньою установою комплекс систематичного і цілеспрямованого впливу на свідомість, почуття та волю учнів із метою попередження антигromадської поведінки. Сутність її полягає в розвитку почуття соціальної відповідальності підлітків за свою поведінку, що сприяє глибокому усвідомленню не лише своїх прав, а й обов’язків.

Превентивне виховання має сприяти формуванню в учнів моральних почуттів, які регулювали б їхню поведінку: почуття законності обраної мети, правомірності шляхів і засобів їх реалізації, відповідальності.

II. ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Цільовий проект „Превентивний всеобуч” є складовою частиною річного плану виховної роботи. Творча група працює за власним планом роботи.

III. МАТЕРІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЕКТУ

Для реалізації проекту використовується матеріальна база ТТЛ. Передбачається використання спонсорської допомоги.

Реалізація проекту „ПРЕВЕНТИВНИЙ ВСЕОБУЧ”

№	Зміст роботи	Форма роботи	Відповідальний	Термін виконання
I. Підготовчий етап				
1.	Діагностування учнів „Мої права та обов'язки”	Діагностування	Практ. психолог	Жовтень 2013 р.
2.	Визначення рівня вихованості	Діагностування	Практ. психолог	Жовтень 2013 р.
3.	Аналіз існуючого досвіду з даної проблеми	Засідання творчої групи	ЗВР	Жовтень 2013 р.
4.	Визначення напрямків роботи над проблемами та призначення керівників за векторами роботи	Засідання творчої групи	ЗВР	Жовтень 2013 р.
II. Практичний етап				
1.	Аналіз соціального рівня: • дезактивна поведінка (агресивність, нечесність тощо); • соціометричний статус учнів у школі; • стосунки з батьками; • девіантна поведінка		ЗВР, соц.психол. служба, класн. кер.	Жовтень 2013 р.
2.	Аналіз психологічного рівня: • мотивація до культурологічної діяльності (досягнення успіху або запобігання невдач)			
	• емоційний стан (рівні тривожності); • визначення самооцінки;			
	• ставлення до себе, до однолітків, до школи;			
	• ціннісні орієнтації, спрямованість особистості;			
	• рефлексивні здібності та вміння;			
	• креативність			
3.	Створення картотеки		Педагог-організатор	Жовтень 2013 р.
4.	Організація роботи гуртків, волонтерського загону „Хвиля добра”, співпраці з ГО		Соціальний педагог, керівники гуртків, учитель правознавства	Постійно
5.	Організація роботи правового лекторію	Засідання	Керівник	Постійно
6.	Організація роботи Ради з профілактики правопорушень	Засідання	Керівник	Постійно
7.	Організація роботи пункту психологічної служби	Засідання	Психолог	Вересень 2013 р.
8.	Реалізація мети під час уроків, виховних годин	Уроки	Учителі-предметники	Постійно
9.	Пропаганда моральних цінностей через виступи соціального театру, агітбригад	Виступи	Соц. педагог, педагог-організатор	Постійно
10.	Проведення виховних годин у рамках проектів: „Превентивний всеобуч”, „Школа самореалізації”, „Педагогіка здорового способу життя”	Заняття	Кл. кер.	Постійно
10.	Проведення Місячника права	Тренінги, години спілкування	Класні керівники	Згідно з графіком
III. Підсумковий етап				
1.	Аналізи моніторингів	Наказ	Практ. психолог	Грудень 2013 р.
2.	Аналіз роботи проекту	Довідка	ЗВР	Грудень 2013 р.

Реалізація мети та завдань превентивного виховання здійснюється за такими критеріями:

● на рівні фізичного здоров'я:

прагнення фізичної досконалості, ставлення до власного здоров'я як до найвищої соціальної цінності; фізична розвиненість, загальна фізична працездатність, загартованість організму, дотримання раціонального режиму дня, виконання вимог особистості гігієни, правильне харчування;

● на рівні психічного здоров'я (психологічного комфорту):

відповідність пізнавальної діяльності календарному віку, розвиненість довільних психічних процесів, наявність саморегуляції, адекватна самооцінка, відсутність акцентуації характеру та шкідливих звичок;

● на рівні духовного здоров'я:

узгодженість загальнолюдських та національних морально-духовних цінностей, наявність позитивного ідеалу, працелюбність, почуття прекрасного в житті;

● на рівні соціального здоров'я (соціального добробуту):

сформована громадянська відповідальність за наслідки нездорового способу життя, соціально орієнтована комунікативність, доброзичливість у ставленні до людини, здатність до самоактуалізації, саморегуляції, самовиховання.

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ПРОЕКТУ

1. Орієнтація на індивідуалізацію освітнього процесу.
2. Активна життєва позиція учасників навчально-виховної роботи, яка спрямовує особистість на відповідальну поведінку та формування системи цінностей.
3. Дотримання алгоритму роботи ліцею превентивного виховання:

- збір і аналіз інформації;
  - створення банку даних;
  - корекція навчально-виховного процесу щодо змісту та форм реалізації програм;
  - пошук різних форм співробітництва з громадськими організаціями, батьками, органами виконавчої влади на місцях з метою об'єднання зусиль щодо реалізації превентивного виховання.
4. Гуманізація та демократизація стосунків учасників навчально-виховного процесу, забезпечення в навчальних закладах сприятливого психологічного мікроклімату та відповідного інформаційно-предметного середовища.
  5. Залучення учнівської молоді до активної участі в просвітницькій та волонтерській роботі щодо пропаганди та оволодіння практичними навичками ведення здорового способу життя в середовищі однолітків.
  6. Формування уявлень про права та свободи громадян України.
  7. Послідовне формування культури поведінки учнів.

Кінцевий результат – поведінка учнів, що визначається основними показниками вихованості:

1. **Поведінка в сім'ї:** чи виявляє дитина інтерес до сімейних справ, проблем у родині, чи переживає разом з іншим членами родини радощі й негаразди.
2. **Поведінка в ліцеї:** уважність на уроках, старанність у виконанні завдань учителів, вияв почуття відповідальності за доручені справи, бережливе ставлення до шкільного майна, дотримання правил для учнів і режиму закладу.

- 3. Ставлення до старших:** ввічливість у спілкуванні, надання посильної допомоги тим, хто її потребує.
- 4. Ставлення до ровесників:** активна участь у спільній діяльності, прагнення поділитися своїми успіхами та невдачами з товаришами, бажання безкорисливо допомагати друзям, прагнення не підводити клас, групу.
- 5. Поведінка на вулиці та в громадських місцях:** дотримання правил вуличного руху, збереження природи, дотримання чистоти в громадських

Юlia Гнатюк

Создание проектов в системе воспитательной работы

Современный этап развития национальной системы образования и воспитания характеризуется распространением инновационных процессов. Учебно-воспитательная практика нуждается в технологиях, которые бы способствовали созданию условий для саморазвития и самореализации личности, обеспечению счастья и радости детства, формированию личностной конкурентоспособности. Проектная деятельность, которая необходима обществу будущего и настоящего, создается в процессе выполнения урочных и внеурочных проектов.

В статье автор раскрывает основные положения реализации воспитательных проектов во внеурочное время, а также презентует разработку инновационного проекта „Внедрение проектных технологий в учебно-воспитательный процесс лицея”.

Ключевые слова: педагогические технологии, проектная деятельность, урочные и внеурочные проекты, воспитательная работа.

Julia Gnatyuk

Creation of projects in system of educational work

Present-day stage of evolution in the area of national teaching and educational system is characterized by broadening innovative processes. Teaching and educational practice will need technologies promoting creation of conditions for self-development and self-realization of personality, provision of childhood happiness and joy, forming a personal competitive ability. Individual project activity that is necessary for future society and nowadays is realized in the process of the projects performance at lessons and after them.

Key words: pedagogical technologies, project activity, projects in lesson time and out-of-lesson time, educational work.

місцях, у транспорті, на вулиці.

- 6. Ставлення до самого себе:** охайність і бережливість, дотримання правил особистої гігієни, виконання режиму дня, адекватна оцінка своєї поведінки та окремих вчинків, правдивість, принциповість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України, Закон України „Про освіту”, Закон України „Про загальну середню освіту”, Закон України „Про інноваційну діяльність”, Постанова Кабінету Міністрів України „Про державну національну програму „Освіта”.
2. Гомтназаров Б. Несколько шагов к возможной победе... – Ашхабад: „Диалог”, 1997.
3. Даниленко Л.І. Теорія і практика інноваційної діяльності // Управління освітою. – 2001. – № 3.
4. Єльникова Г. В. Управлінська компетентність. – К.: Ред. загальнопедагогічна газета, 2005.
5. Колеченко А. К. Энциклопедия педагогических технологий. – СПб.: „Каро”, 2002.
6. Кондіу Є. Дидактика в графіках. – Кишинів: „АРК”, 1997.
7. Романенко М. І. Гуманізація освіти: концептуальні проблеми та практичний досвід. – Дніпропетровськ: „Промінь”, 2001.